

ВУК КАРАДИЋ
човек-народ

Луди имају претке, савременике и пот^{рн}ке. Простирање људи и њихових дела врло је значајно, али често, врло често човек не уме да живи у три слоја. Претки — наравно далеко је од тога да су претки оно што у лирској песми стоји о деду који је посадио орах у дворишту; нити се претки губе са чукуидом који, каку, звао се Јован; четовао је, каку, и каку, од њега је остало она леђ па грчка икона. Претке своје, понекад кроз таму, човек види у страховитој даљини, као тмасте облике, као тешке вилице, као уста која још чису умела да се ма осмех према савременику развуку, или као многе, многе тужне очи које већ имају израз, које нешто каку место језике нема неразумљивог и ~~који~~ чији звук не би ни могао допрети до нас из језивих даљина — иако се те даљине ипак свршавају пред нашом кућом. — Савременици, то су они без којих не можемо дахом дахнути а они истовремено да не учите исто; они са којима смо у достојном, или недостојном народном животу; они са којима^{која}, као корални црвићи, збијени уједно, срасли ~~на~~истом раду истога повременог смисла, и са којима ћемо заједно леђи у наслагу заједан степен у вис народа. Савременици су уједно и зачуде бића према којима смо, са мало изузетака, идиферентни, као и према изумрлим претцима. — Потомци то је идеја актуелне генерације, што актуелне генерације. Кад човек умре, столину своју, књигу своју, леп глас свој певача ~~и~~ може оставити само потомству. Па ипак, и зачуда и ту су везе лабаве чак у оквиру једне породице, понекад. Човек је зачудо немарањ према својој трајности, простирање његове мисли и малте мало је. — Претки? Какви претки! Три пута^{смо} горели у ратовима, бежали, сахрањивани где смо пали. Не знам, право рећи, ни како су ми се крштеним именом звали баба и деда. — Савременици? Нема о њима! — мрсне песме: да су нам, пре народа, најближи колектив, да смо само с њима та и та генерација, да су то једими људи са којима живимо стварио као јединке и као последници. — Потомци? Не знам каква су то господе. Нећу с чима живети. Хочу ли бити сит и ~~одећи~~ и заборавити да ми је бомб^{разнела} кућу, ако тамо неки мој праунук буде, шта знам,

блажем, или срећан или много паметнији од мене.

Генерал, који је прошао ратове и отхранио добру дешу, се-
ди међу нама за време окупације, и мрачен је као црни облак. — Хаја, тешко је било
и пре; сада, зло је превршило; а шта ће бити, ко зна. Да ми је да мисам овде, да сам
живео много пре, или да живим много касније. — Ви као овај песник: не сада и не овде!
Уосталом, следоследни сте. Како сад одједаред мислите да знате да је боећило некој
давној прошлости, или да ће боећи бити у некој будућности? Мантате о некој емиграци-
ји! Нећемо ни у какву емиграцију генерале! За својом земљом и народом верио и ју-
начки. Ту, па шта буде земљи и народу, и ми смо земља и народ. Од савременика који
су на свом месту зависи савременост, зависи ^{ко} но ће та савременост отићи у прошлосћ,
и какви ћемо ми отићи у прошлост. То је жив лакац, а рачуни су вечни... Будућност
сада, заиста нико не зна каквд ће бити у цифрама и сликама. Али сви се надамо, то
јест, сви судимо да ће бити боећа и чистија... Рекох: чистија а ви ме генерале погнеда-
сте упитио: чистије Фразије, или цепови, или савести? А ја, по обичају сетих се сла-
ре књиге, древне Књиге о посташу. Стоји тамо прича, вечита прича, како људи мису змам
да живе, како су се сатри, и ~~остало~~ ^{их} остало свега осморо који треба да крену живот
боји и чистији. На онда књига каже класично просто и јасно: Мису били кадри да то
ураде... Сви се сећате смешног и тужног детаља: да је Ноје, који је ^{било} такође требао
мени сличан почетак да почне, да се он, чим је стао на копно, опио, тешко пијан. — А ко-
ји ли је почетак већ на реду? — пита генерал јерко. — Хвала Богу, један од многих, и
можда један од добрих. Гледајмо у потомке, верујмо у потомке, јер ће их то обвезати и
одушевити да буду кадри да почну чисто. Ваљда ће се после ове окупације и толиких
борби наћи осморо са јаким вољама и мислима, који ће почети нов и чист почетак. —
Да, али што мени зреди, мене тада више неће бити. — Неће ни мене ^{половину} ничових овде,
али то је свеједно генерале! Биће ваша десна, ваша рођена и добра десна, и биће десна
целог народа. То су они, и то смо и ми. Без потомака у мисли и у идеји, ми смо пот-
пуно нереални, зар ви то не осећате? — А генерал је био одличан војник, Сад, ето, не
може да носи савременост, и не има потомке свога народа, то јест народ сам.

Али ако човек може да живи као мува народ живи као

човек. Народ живи у три слоја, са концима свога ткива, са свестима, са борбама својим. Па се зато од времена на време роди појединач способаш да живи у три слоја. Роди се скоро немимовно на селу, у народу, који је "простак у ријечима, али не у разуму." Роди се неко ко има у глави и у рукама силе слојева. Родио се Растко Немањић, осетио тешки мрак предака, и са погледом у потомство почeo писати и преписивати, и учио друге да преписују што је негда било. Млади Немањић живео је у два слоја, и зарно време нашега народа било је то много. Па се родио Ђоситеј Обрадовић. Згроziо се од савремености, отишао у свет, да тамо напуни торбу и донесе је кући за будуће поколења. Живео је и Ђоситеј у два слоја, и било је то добро, и хвала му. па је онда Србија устаничких времена, између два сејашка устанка, далаједан сејашки устанак и барјак културног правца вредности. Невероватно културног, као што су уосталом невероватни били и устанци на дахије. Џ Фршићу се родио, и крај овога пробудио у свести и смагама — човек који ће се прострти свешћу и силама кроз сва три слоја.

Родио се Вук Карадић, родио се човек-народ. Роми човечљак, као нека скрњска семејка, крио је себи кличу здраву. Вук се родио са народним магоном у себи. Један човек ће претвести предаљке дубине и блага положена у њих. Један човек ће, у савремености, створити фронт за рат који ће се водити око језика и књижевности. (Вук подијејајује) онако како им је народ положио темељ. на јуриш: високо школовани и скромни — да се нађу у једној усавршеној и упрошћеној азбуци; у правопису који ће дати слог очијама, гладак, сведен најсуштину гласовну и знаковну. на јуриш! по заповести генијалне свести: народ на дахије, и језик на дахије! — па ће онда један човек видети визију потомака како све ће народа не би могле боље. Обједините се, прости и учени, посвећејте моје смрти, и завазда, кроз заједнички класични буквар свију нас, кроз пе- сме, приче, постојице, узречице, књетве и благослове, у којима и сакојима ћете живети разговарајући, које ће вам бити пасош за цео културни свет. На онда, пре него што опишем народне борбе, и сршим преписку да скупим и повежем сараднике савремене и будуће, ево речник, ево нешто да буде по вољи учевњачима, нешто лексиколошко и филолошко. А ви, кад будете читали сухо наређане речи, ви ћете знати, тачно као ја што

знат да у народу симао живота и милота живота иду нераздељиво, и да зато и у ~~Решићу~~
осетићете ~~се~~
имајуно причица, смешних и жалосних, и све то није нико ни из главе ни сврх главе
учевњака него у дубинама народа, где корем, глед кореном лежи све.

[Вук човек, "Вучина" кнеза Милоша, имао је дакако доста

мана, као сваки човек, велики и мали према овој пословини; да се ни најбоља пигла не може направити без сламе. Али Вук-народ био је непогрешива и незауставна енергија,

генијално тврдо^{тврд}лав стваралац^{стваралац} остваривајући. Снажно ром и слабо покретај, гледај да-

нас у предаљкој магичној перспективи, чини нам се мало демон мало божанство ~~древно~~

~~древно~~ нешто као она Аристотелова енергетика анимесис, ~~древно~~

(енергетика анимесис), ~~древно~~ која се не~~креће~~ али све се од ње узгмишава, полази, поступајући

помаже да ~~чудесна~~ чудесна полу~~гламур~~гламур народ као народ, као пример народима...

Тај Вук, тај демонски Вук! Чува јеђвие, и није га имао никако в талент, можда ни

после није развио неки одређен индивидуално ^{чупер} талент. Нијестекао ни светско

образовање у стотину грана. Штаје заменило све то^{шта} шта је прерасло и прескочило

талент, и образовање за неки лични позив.² У Вуку је ~~хобот~~ живео колектив^и,

колектив у три димензије, колектив у коме не престано сарађују мртви и живи. За-

борављено предање, закопано, ухутело, искидано до непознавања и до бесмисла —

Вук као махнит као осећај силама колектива, ^{Вук} тврди да мртво није мртво да ис-

кидано није без живота да нема наземљи ~~и~~ пројекција које могу све прогутати, да

се из рушевина вади читаво, да и пропасти бивају ради живота, да над рушевинама љуб-

ска срца кажу највећи симао и најмекшу милоту.

"Бј, Вучимо, штајо радиш?" — питакнез Милош, — троших хар-

тију и записујеш што ти бабе и старци причају. — Вук ћути и брише ~~хобот~~ Милоша

^и ^{као што ће да избрисам и да арапичак ћути.} устаника, ^{Вук} вођа из својих културних савременика, И сећа се у себи како је оно

устало у њему. "Демам мира од онога што су прети мислили и радили и говорили као

су ваљали. Одох да то тражим и нађем. Јала, наћи ћу га макар све прекопао. Осе-

ћам пашу на жив траг... А падиуши на жив траг, као сваки добар ловец, пробудио је

непријатеље. На Вука сељака дигоше се самоуберен^и они са дипломама и традицијама.

А Вук их удари далеко бољом традицијом од њихове! Они гомилaju лингвистике ~~хобот~~

етимологије, језичке теорије. А Вук исписује уметност, песму и причу, поезију и ~~мудрот~~, смисао живота уз милоту живота. А после, демокри~~ти~~ Вук, мудри Вук из тога, просто преписивао граматику, синтаксу, правопис речи. И помешао свој језик са ~~народним~~ тако, да се народни реализам у његовим текстовима не разликује од оног најбољег ^{народног} ~~народног~~ доба Косовске битке, ~~и~~ нити ће се разликовати од ^{народног} реализма потомака који сад тек за-резују пера. Вуков пасош важиће за сва три слоја доње народа и народног језика буде. Па је Вук са тим пасошем и ~~на~~ насупрот Доситеју, напунивши торбу код куће са срећеним и сајним што чека обраду — отворио други Фронт, кренуо у свет, однео ^{наши} дивну класику, однео ^{наши} наш народ пред суд и очи великих судија. И победио и тамо, и тек тамо. Милош је оставо у Остружници, а тамо су разрогачили очи крупни песници и језичари. Вук у Бечу отвара семинар; врве језичари, скupљају се песници, долазе по упутства скупљачи умотворина народних. Конитар помаже Вуку са заносом и љубављу. Бацио је тада Вук семе великим и правим славистима Словенима и туђинцима. Ву-^{ко}ков ~~Х~~рад за потомство и у томе ~~што~~ Европа ~~ХХХ~~ данас имају два три слависта ^{каквим} туђинца на бази српског језика! и са каквим знањем српског језика! и са ~~сахарским~~ ради-онишама за оно "несрећено" што је мудри Вук заједно са срећеним понео у свет... Постле ~~Вука~~ велике се почасти одредише нашем народу. Вук, човек-народ, сконкективом у себи, одреди послове читавим колективима у будућности... ~~Доистакну~~ ^{и после} оних биста и портрета сајурским фесом, требало би бар ~~ХХХХХ~~ једаред замислiti ~~Вука~~ као оно вавилонско-египатско-хиндуско божанство, да некултурно божанство по дав-ним традицијама, замислiti га како мирно седи са отклоњеном главом, а из главе му провирује и дже се народ.

Исидора Секулич